

Μια πρώτη κριτική θεώρηση των άρθρων 20-21 (κεφ. ΣΤ')¹

των Βασιλή Βέτσου & Στέργιου Ζυγούρα
Καθηγητών στο Μουσικό Σχολείο Θεσσαλονίκης

Θεσσαλονίκη, 8-6-2006

Ένα από τα φλέγοντα ζητήματα της παιδείας, ο επαναπροσδιορισμός του αντικειμένου της μουσικής καθώς και η δυϊκή εποπτεία της (ΥΠΕΠΘ -ΥΠΠΟ), αντιμετωπίζεται για πρώτη φορά από την παρούσα κυβέρνηση, επί τροχάδην, σε δύο άρθρα του [Σ/Ν περί επαγγελματικής εκπαίδευσης](#), υπό τον περιθωριακό τίτλο, "άλλες διατάξεις". Η διχοτόμηση των εκπαιδευτικών ΠΕ16 (01, 02), στο πλαίσιο του ΥΠΕΠΘ, αποτέλεσμα των θεσμικώς αλληλοκαλυπτόμενων και εν πολλοίς συγκρουόμενων ταξινομήσεων της ελληνικής μουσικής εκπαίδευσης, γίνεται και επισήμως τριχοτόμηση. Στο ίδιο -επιπροσθέτως βεβαρημένο- πλαίσιο, με επάλληλες ελλειμματικές προσεγγίσεις, επαναπροσδιορίζεται το περιεχόμενο των σπουδών και διευρύνονται οι *αντιθέσεις* των επί μέρους κλάδων. Η επί πλέον αυτή τομή, με βεβαιότητα οδηγεί (και) στην -προς όφελος τίνος;- περιθωριοποίηση των φυσικών προσώπων-φορέων του λαϊκού μουσικού μας πολιτισμού· ρύθμιση που σημαίνεται στο Ν/Σ με τον *πανηγυρικό* όρο του "εμπειροτέχνη ιδιώτη"!

1. Η *ωδειακή μουσική παιδεία* του ΥΠΠΟ, εντάσσεται από πλευράς ΥΠΕΠΘ, στην κατηγορία ΤΕ ("μη Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος" σελ. 17-18), όταν την ίδια στιγμή, κατά σχήμα οξύμωρο, μοιάζει μέσα στο ίδιο Σ/Ν να εκμαιεύεται η "αναγνώριση" της. Με τον τρόπο αυτό, η πολιτεία αφ' ενός θέτει, εμμέσως πλην σαφώς, θέμα έγκρισης και διαβάθμισης της λειτουργίας Ωδείων & Μουσικών Σχολών (κρατικού και ιδιωτικών), αφ' ετέρου, εγκალεί τον ίδιο της τον εαυτό, εμφανιζόμενη ως αναρμόδια στο ανακύπτον ζήτημα διαβάθμισης. Ο όρος "μη Ανώτατο" σημαίνει ουσιαστικά το "μη διαβαθμισμένο", και παρακολουθεί τη χρόνια εγκατάλειψη αυτού του δομικού ζητήματος, στην γνωστή ρήση: "τα ευκόλως εννοούμενα παραλείπονται. Δυναμιτίζεται έτσι εν τη γενέσει της, η όποια θεραπευτική πρόθεση της επιχειρούμενης αξιολογικής τριχοτόμησης.

2. Παγιώνονται οι αρτηριοσκληρωτικές πρακτικές στον τομέα της *ωδειακής παιδείας*, ενώ οι αγκυλώσεις και τα προβλήματά της, με νόμο πλέον μετακυλιούνται και στην λεγόμενη *παραδοσιακή μουσική*. Την στιγμή που δεν οριοθετείται η επαγγελματική δυναμική των αποφοίτων Ωδείων και των αποφοίτων Μουσι-

¹ Σχέδιο του παρόντος κειμένου κατατέθηκε στην ανοιχτή συνεδρίαση του Δ.Σ. της Δ' ΕΛΜΕ Θεσσαλονίκης (7-6-2006)

κών Τμημάτων (Ιονίου Πανεπιστημίου, Πανεπιστημίου Μακεδονίας), έρχεται να προστεθεί και η αδιευκρίνιστη σχέση των ίδιων Μουσικών Τμημάτων ΑΕΙ με το Τμήμα Λαϊκής & Παραδοσιακής Μουσικής (ΑΤΕΙ Ηπείρου). Οι απόφοιτοι του ΑΤΕΙ Ηπείρου (ΠΕ16.02) αφ' ενός, καλούνται -κατά προτίμηση- να στελεχώσουν τον τομέα της λαϊκής μουσικής παράδοσης, στα υπαγόμενα στη Δ/νση Συμβουλευτικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων (ΣΕΠΕΔ) μουσικά σχολεία, ενώ αφ' ετέρου αποκλείονται από τα γενικά σχολεία, με την επί της ουσίας αμφισβήτηση του γράμματος "Α" στον προσφάτως κατοχυρωθέντα τίτλο "ΑΤΕΙ". Φτάνει να ρίξει κανείς μια ματιά, στα εξειδικευμένα και εναρμονισμένα με τη μουσική πράξη και την πολιτισμική της ανάλυση, προγράμματα σπουδών αλλά και στα προσόντα που απαιτούνται για την πρόσληψη προσωπικού στο ΑΤΕΙ Άρτας, και θα διαπιστώσει μια μόνο πλευρά των αντιφάσεων και των στρεβλώσεων που οι ρυθμίσεις του Σ/Ν θα επιφέρουν.

3. Η λαϊκή και παραδοσιακή μουσική, ως προς την επιτελεστική-διδασκτική επάρκεια, αξιολογείται πρωτίστως, με κριτήρια λογιότητας, δηλαδή γραφής, ανάγνωσης, ανάλυσης και κατοχής-συσσώρευσης τίτλων σπουδών. Η προφορική μύηση κατ' εξακολούθησιν υποτιμάται, καθώς για τους *κατ'αρχήν* φυσικούς της φορείς (βλ. "εμπειροτέχνες ιδιώτες") προβλέπεται μια "ωριαία αντιμισθία", εφ' όσον η συγκεκριμένη θέση δεν διεκδικείται από απόφοιτο του ΑΤΕΙ Ηπείρου.

4. Οι ρυθμίσεις που προβλέπει το Σ/Ν δεν αναμένεται να αναιρέσουν τις δυσλειτουργίες των Μουσικών Σχολείων, που υποαπασχολούν πλήθος ωρομισθίων (στους οποίους απαγορεύεται η παράλληλη απασχόληση) και μικρό αριθμό αναπληρωτών, που προσλαμβάνονται σύμφωνα με τις, κατά περίπτωση, επικαλυπτόμενες κρίσεις της Καλλιτεχνικής Επιτροπής και των Δ/νσεων Β/θμιας Εκπ/σης.

ΓΕΝΙΚΩΣ

Για άλλη μια φορά, με αποσπασματικές και εσπευσμένες ρυθμίσεις, το ζήτημα της συνολικής διευθέτησης της Μουσικής Παιδείας σύρεται στις καλένδες τη στιγμή μάλιστα που συντελούνται ή επίκεινται γενικότερες ανακατατάξεις και αλλαγές, όπως η ίδρυση "μη κρατικών" Πανεπιστημίων, το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ), το γενικό και ποικίλως προσλαμβανόμενο, *άνοιγμα του σχολείου* στην κοινωνία.

Πώς είναι δυνατόν, και σήμερα ακόμη, να παραγκωνίζεται η προφορικότητα στη μουσική πρακτική (αλήθεια, πώς μαθαίνει να μιλά ο άνθρωπος;) και να θεωρούνται ως μουσικοί κατώτερης κάστας όσοι δεν έχουν λόγια παιδεία, τη στιγμή που η λογιότητα διαπιστώνει το αδιέξοδο των εκπαιδευτικών συστημάτων της πρόωρης εξειδίκευσης και της κατακερματισμένης *θεωρητικής γνώσης* (διάβαζε καλύτερα, *από μνήμης*). Ιδιαίτερα όταν τα πάλαι ποτέ νεωτερικά αγ-

γλο/γαλλικά μουσικά-παιδαγωγικά συστήματα, έχουν αρχίσει προ δεκαετιών να αναθεωρούνται, μετατοπίζοντας το κέντρο βάρους τους από την θεωρία στην πράξη και από την εξειδίκευση στη διασύνδεση των γνωστικών πεδίων.

Πώς είναι δυνατόν να κρίνεται ο επιζητούμενος - και μάλιστα επί τη βάση του ανώτερου δυνατού επιπέδου εξειδίκευσης - υποψήφιος διδάσκων μουσικού σχολείου (τομείς ειδικοτήτων), όταν:

- ως διορισμένος πλέον εκπαιδευτικός, θα κληθεί να εφαρμόσει το ΔΕΠΠΣ, το οποίο τον ανακηρύσσει ριζικώς επιμορφούμενο/αναμορφούμενο
- παραμένει ελλειπές το θεσμικό πλαίσιο και ασαφής ο στόχος των μουσικών σχολείων

Πώς είναι δυνατόν να αξιολογούνται οι "εμπειροτέχνες ιδιώτες" ως κατώτεροι, όταν το ΔΕΠΠΣ παραδέχεται και επιδιώκει τη σύνδεση της γνώσης με την εμπειρία των μαθητών; Πώς είναι δυνατόν ανάμεσα σ' όλες αυτές τις κραυγαλέες αντιφάσεις, να διαγωνίζεται η αντίληψη περί *ανωτερότητας του δυτικού πολιτισμού*; Πώς είναι δυνατόν να μην θεωρείται η πράξη, προϋπόθεση της θεωρίας και κατ' ακολουθίαν, η μουσική, προϋπόθεση της μουσικολογίας; (βλ. και σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων στα Τμήματα Μουσικών Σπουδών των ΑΕΙ).

Πώς είναι δυνατόν σε μια χώρα με πλούσια ιστορία στη συνομιλία των επιστημών, των τεχνών, της φιλοσοφίας, των θρησκευτικών δογμάτων, των τριών Ιεραρχών, να "ανακαλύπτεται", αίφνης, μια μηχανιστική-διαχειριστική εκδοχή *διαθεματικότητας* ως πανάκεια. Η ίδια η εξαγγελία του Σ/Ν, βρίσκεται σε αντίθεση με τις σύγχρονες εκπαιδευτικές αιτιάσεις για *διαθεματικότητα - διεπιστημονική προσέγγιση*, και κινούμενη στο πλαίσιο ενός διαγωνιζόμενου αισθήματος πολιτισμικής μειονεξίας, αποκαλύπτει το έωλον του διακυβεύματος και θέτει τους όρους για την αυτοαναίρεση της.

Το ανατολικό τμήμα (κατά το μουσικό σύστημα) των μουσικών πρακτικών στην Ελλάδα, συγκεκριμένα, η λόγια-εκκλησιαστική, και η λαϊκή-κοσμική μουσική (δηλαδή οι ποικίλες εκφάνσεις του λαϊκού μουσικού μας πολιτισμού μέσα στον ιστορικό χρόνο) προκρίνουν την προφορικότητα ως τη βασική προϋπόθεση μουσικής πράξης και θεωρίας. Το Σ/Ν θέλει να μας φέρει μπροστά σε πολιτισμικά παράδοξα του τύπου:

- προκρίνεται ο μουσικολογίζων διπλωματούχος της βυζαντινής μουσικής, έναντι του επί χρόνια καταξιωμένου στην Εκκλησία (και σ' αυτήν του Δήμου) καλλιφώνου ιεροψάλτου.
- οι διδάσκοντες του ΑΤΕΙ Άρτας ποτέ δεν θα μπορέσουν να διδάξουν σε Μουσικό Σχολείο, ενώ ενδέχεται, σύντομα, τη θέση τους να καταλάβουν οι πρώην φοιτητές τους.
- ο Πετρολούκας Χαλκιάς και μια πλειάδα γνωστών και αγνώστων στυλοβατών του λαϊκού μουσικού μας πολιτισμού, υπό τον παρα-λογισμό *εμπειροτέχνες ιδιώτες* "καλούνται" να αρκεστούν σε ωρομισθίες αποζημιώσεις, τη στιγμή που (και) ξένα πανεπιστήμια ζητούν τη συνεργασία τους.

Εν κατακλείδι, η εκ πρώτης όψεως, συγκυριακή διευθέτηση-φιλοξενία των συγκεκριμένων "μουσικών" ζητημάτων, κατ' ουσίαν, παρακολουθεί πιστά το όλο γράμμα και πνεύμα του συγκεκριμένου νομοσχεδίου. Στο άρθρο 20 επιμερίζεται μια πλέον προωθημένη αντίληψη-μετακύλιση της μουσικής - παιδαγωγικής πράξης από το ανθρωπιστικό στο χρηστικό-τεχνολογικό πεδίο, σε απόλυτη αρμονία με τη στόχευση της επιχειρούμενης τριχοτόμησης ΓΕΛ, ΕΠΑΛ, ΕΠΑΣ, που δρομολογεί η εσπευσμένη και χρηστική (για ποιόν;) αναδιαπραγμάτευση των κοινωνικών-ταξικών αδιεξόδων της Παιδείας (και) στην Ελλάδα.

Με δυο λόγια, ο πολιτισμός, η παιδεία, η γλώσσα, η μουσική, η προφορικότητα, στο τέλος-τέλος η ίδια η μάνα μας, καλείται και πάλι να καθαρίσει τις σκάλες. Μάλλον τίποτε δεν μοιάζει να διδάχθηκαν οι Έλληνες (και) από το βραζιλιάνικο παράδειγμα του Heitor Villa-Lobos; Για να το πούμε ελληνικά: αν μπορούσε σήμερα να διαβεί ο Μάνος Χατζηδάκης τις σκάλες του Υπουργείου Παιδείας, τι χαρτιά θα του ζητούσαν άραγε;

Αναφορές:

1. [Το Ν/Σχ για την Β/Βαθμια Επαγγελματική Εκπ/ση όπως κατατέθηκε στη Βουλή 2/6/06](#)
2. [Εισήγηση προς τις Γενικές Συνελεύσεις των ΕΛΜΕ για το Ν/Σ για τα ΕΠΑΛ 2-6-06 \(ΟΛΜΕ\)](#)
3. [Ανακοίνωση](#) της Πανελλήνιας Ένωσης Αποφοίτων Ωδείων και Μουσικών Δημόσιας Εκπαίδευσης
4. [Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών](#) (Εύη Μακρή-Μπότησαρη - Αντιπρόεδρος του Π.Ι., Πρόεδρος Τμ. Αξιολόγησης και Επιμόρφωσης)
5. [Διεπιστημονικότητα, διαθεματικότητα και ενιοποίηση στα νέα Προγράμματα Σπουδών](#) (Ηλίας Ματσαγγούρας, Π.Ι.)
6. [Η Μουσική ως φυσικός φορέας καλλιέργειας - Η καθ' ημάς μουσική ως διαπολιτισμικό διακόβευμα](#) (Βασίλη Βέτσου - Στέργιου Ζυγούρα από την προετοιμασία του Πανελληνίου Συνεδρίου 2006 για τα Μουσικά Σχολεία στην Ελλάδα)